

UNDIR FÝRA EYGM

Hvat land kundi tú hugsað tær at vitja?

– Japan, har havi eg ongantíð verið. Tey hava ein fantastiska træsgøgu, og fólk eru heilhjartað í jagstranini eftir tí fullkomna.

Hvør er besti lutur, sum tú eigur?

– Tað er mítt træ. Tað var eitt stórt arbeiði at fella trøini, turka tey, leggja tey á goymslu, at flyta tey til Føroya og síðani flyta tey fleiri ferðir.

EG HAVI TAÐ BEST Í FØROYUM

– Eg havi ikki so tætt samband við USA longur, og eg havi slept nóg av mínum amerikanska lívi. Einki er heim fyri meg, men eg kenni meg best í Føroyum, og eg og familjan hava tað best her, sigur Joel Cole, trælistamaður, sum seinastu seks árin hevur búð í Føroyum

Eyðun Klakstein

Í Barakk 28 í Mjørkadali arbeiðir ein amerikumaður. Hann er ikki ein gloymd leivd frá kalda krígunum, tá ið amerikumennt høvdu hernaðarligt virksemt í økinum. Hann skapar hugtakandi trælist við neyvum handverki og hugsaðum hugskotum.

Joel Cole kom til Føroya á fyrsta sinni í 1986, tá ið hann ígjøgnum Rotary felagsskapin var skiftisnæmingur í Klaksvík eitt skúlaár. Síðani hevur hann vitjað aftur í Føroyum minst eina ferð um árið, ofta í longri tíðarskeið, og síðani 2011 hevur hann verið búsitandi í Føroyum.

– Eg havi ikki so tætt samband við USA longur, bert við familju og nærmastu vinfólkin, og eg havi slept nóg av mínum amerikanska lívi. Einki er heim fyri meg, men eg kenni meg best í Føroyum, og eg og familjan hava tað best her, sigur Joel Cole.

Hóast tað hoyrist, at hann er amerikumaður, tosar hann gott føroyskt, og mesta av samrøðuni verður gjørd á føroyskum máli. Onkrar lottur, tá ið hann veruliga skal forklára okkurt, ið stingur djúpt hjá honum, skiftir hann til enskt mál.

– Eg kenni meg meira sum føroying, men eg havi roynt at varðveitt tað besta úr USA. Til dømis havi eg tikið tankagongdina um, at alt ber til, við mær úr USA. Einki er miseydnad, tað er bara spurningur um, hvussu væl tað eydnast, sigur Joel við einum smíli.

– Eg havi fingið tjúkkari húð, eftir at eg havi búð í Føroyum. Eg toli meira av. Amerikanarar eru sera opnir, og tað er ofta ein styrki. Eg eri framvegis opin, nú eg búgvi í

Føroyum, men eg eri selektivur um nær, hvar og móti hvørjum, tí tað kann verða misnýtt, sigur hann.

Er tað nakað, Joel saknar, nú hann býr í Føroyum, eru tað trø og skógir.

– Eg gleði meg at presentera veruligan skóg, har tú kanst villast, fyri soninum og dótturini. Tá eg eri uttanlands, leiti eg upp skóg, tí her í Føroyum sakni eg kensluna at vera millum trø í skógi, sigur hann.

Træið kom sníkjandi

49 ára gamli Joel Cole er trælistamaður. Hann arbeiðir við træi, sum hann sjálvur hevur felt í Minnesota í USA og flutt til Føroya. Hann ger møblar, sum stundum ferðast á markinum til list, og hann ger listarligar træskurðir og verk, har hann brúkar kenslur, tankar og upplivingar sum ótøkilig grundarlag.

– Pápi mín, sum var skúlastjóri, dámdi væl at arbeiða við træi. Hann hevði ein garasju við øllum hugsandi amboðum, og har var eg vælkominn inn. Garasjuna hevði hann málað hvíta og kallaði hana *the white house*. Hann lærði meg teknikkir og handverk og at arbeiða við ymsu amboðunum, og tað gjørdi helst, at eg seinni fekk hug at arbeiða við træi, greiðir Joel Cole.

Í fyrsta umfari var tað tónleikur og sjónleikur, sum togaði meira í tann unga mannin, og eisini her spældi pápin ein leiklut, tí hann hevði eisini stóran áhuga fyri tónleiki og ljóðførum og deildi hendan áhuga við Joel.

– Eg spældi nóg tónleik sum yngri, og eg var eisini við til at spæla og skriva sjónleikir. Men í 2000, tá eg var 32 ára gamal, og framvegis spældi fleiri ferðir um vikuna á

barrum og kaffistovum, kom eitt skifti. Eg tók frí í nakrar mánaðir og byrjaði at smíða møblar. Tað gekk so væl, at eg seldi alt eftir stuttari tíð og fekk virðisløn fyri arbeiðið. Tá byrjaði eg av álvara at hugsa um at arbeiða kreativt við list og møblum, sum spæla við markið millum møblar og list.

Joel arbeiðir við organiskum tilfari, og mesta av viðinum, hann hevur brúkt til síni verk, hevur hann sjálvur fingið til vega.

– Mín hugsanarháttur er, at tað skal vera so burðardygt sum gjørligt, og eg vil helst hava eitt persónligt forhold til mítt tilfar. Eg vil helst arbeiða við trøum, sum eg sjálvur havi felt, turkað, goymt og gjørt klár til at virka. Tí kann eg eisini greiða fólk frá, hvørjum træi míni verk eru gjørd úr, hvar træið stóð, nær eg feldi tað, og hvønn part av trænum, eg havi brúkt. Tað haldi eg gevur bæði møblunum og listini eitt persónligt og sunt virði.

Tað var eitt hestaarbeiði, tá ið Joel Cole feldi trøini, sum hann nógvu seinastu árin hevur brúkt tilfar frá – og kann brúka tey næstu 10 árin. Hann hevur bingju við 15 tonsum av amerikanskum viði standandi, og hesin viður er grundarlagið undir hansara virksemti.

– Tað kom fyri, at fólk ringdu til mín og spurdu, um eg vildi koma at fella eitt træ hjá teimum og kanska brúka tað til mítt arbeiði. Tað gjørdi eg fleiri ferðir, og tá gav eg altíð fólkunum onkran tilgjørdan lut afturfyri, so tey kundu hava eitt minni um teirra træ, sigur Joel Cole.

Barakkinn

Joel Cole hevur verkstað og fram-sýningarhøli í Barakk 28 í Mjørka-

dali. Hetta var hugskot, sum hann fekk fyri nøkrum árum síðani, og hann skuldi arbeiða hart fyri at mýkja hugskotið so nóg, at tað kundi lata seg gera í samstarvi við Arrestina, Kriminalforsorgina og Landsverk.

– Mjørkdalur hevur altíð verið gátuførur og loyndafullur fyri fólk, og nóg meta Mjørkadali sum eitt ólógiligt stað. Fyrst var hernaðarstøð har, og nú fongsul, men tað er eitt fantastiskt stað at verða og arbeiða í, sigur Joel Cole.

Atelieríð hjá Joel Cole er lutvíst partur av virkseminum í Mjørkadali, og hvønn hósdeg hevur Joel upp til fýra innisitarar á sínum verkstaði og lærir teir at arbeiða við træi og list.

– Onkuntíð halda vit, at fólk, sum sita í fongsli, eru harðlig og vandamikil, men tey eru í grundini bara vanlig fólk, sum hava gjørt okkurt skeivt. Mær dámar sera væl at arbeiða við teimum á verkstaðnum, og eg havi fingið nógvan íblástur burtur úr tí. Fólkini fara ígjøgnum eina prosess, har tey eru dømd, fara inn at sita, og síðani sleppa út aftur. Eg royni at geva teimum upplivingar og íblástur, sum tey kanska kunnu taka við sær, sigur Joel Cole.

Innisitararnir arbeiða við træi, og serliga væl umtókt er trædreying.

– Summir innisitarar vilja bara hava frið at arbeiða við onkrum træi, og aðrir eru sera áhugaðir í listarliga partinum. Eg lagi meg bara eftir fólkunum og møti teimum, har tey eru. Eru tey varin, ansi eg eisini eftir, og eru tey áhugað, tosi eg meira við tey um list og handverk. Øll hava eina kreativa síðu, sum kann vekjast. Børn hugsa ikki um tað, tey skapa bara, men

